

статутом Національної асоціації адвокатів України та рішеннями з'їзду адвокатів України; здійснює інші повноваження згідно закону та рішень з'їзду адвокатів України.

Висновки. Отже, на сьогодні створено розгалужену систему органів адвокатського самоврядування як на регіональному, так й на загальнодержавному рівні, що мають на меті представництво інтересів усіх адвокатів, формування норм та правил, що повинні дотримуватись усіма адвокатами України. Така система адвокатського самоврядування покликана на створення окремої незалежної від держави системи самоорганізації та самоуправління усіх адвокатів України. А це у свою чергу повинно згуртувати усіх адвокатів, зумовлювати постійне підвищення їх кваліфікації, діяти як єдиний суб'єкт з метою охорони і захисту прав громадян. Попри це органи адвокатського самоврядування проходять лише період їх становлення, а відтак питання ефективності їх діяльності, виконання покладених на них функцій та реальне представництво та самоорганізація усіх адвокатів України має бути предметом подальших наукових розробок.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996. – 1996 р., №30. – ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 // Відомості Верховної Ради України від 05.07.2013. – 2013 р., №27. – стор. 1438. – стаття 282.
3. Батанов О.В. Самоврядування / О.В.Батанов // Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемчушенко (голова редкол.) та ін. – К. : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1998. – Т. 5 : П-С. – 1998. – С. 413, 414.
4. Гайворонська В.В. Формування висококваліфікованого адвокатського корпусу як гарантія надання якісної правової допомоги / В.В. Гайворонська // Право обвинуваченого на кваліфікований захист та його забезпечення : матеріали міжнар.наук. – практ. семінару, 1-2 груд. 2005 р., м. Харків. – Х. ; К. : ЦНТ "Гоним" / ред. кол. В. В. Сташиш [та ін.], 2006. – С. 56–64.
5. Самоврядування // Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980) : в 11-ти т. / ред. кол. І. К. Білодід та ін. – К. : Наук. думка, 1970-1980. – Т. 9. – К. : Наук. думка, 1978. – С. 32.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 // Відомості Верховної Ради України від 05.07.2013. – 2013 р., №27. – стор. 1438. – стаття 282.
7. Іванцова А.В. Ознаки та загальні риси адвокатського самоврядування / А.В.Іванцова // Часопис Академії адвокатури України. – 2010. – №9. – 4 с. – Режим доступу : <http://www.aau.edu.ua/e-journal/2010-4/10iavras.pdf>
8. Національна асоціація адвокатів України. – Режим доступу : <http://www.unba.org.ua/>

УДК 343.13

А.М. Бабошин
здобувач

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА

В статті досліджується питання щодо сутності та функціональної структури кримінально-процесуальної діяльності прокурора. На підставі аналізу відповідних норм кримінального процесуального законодавства України розглянуто зміст та значення функцій прокурора, що забезпечують виконання завдань кримінального судочинства.

Ключові слова: прокурор; функції; кримінальне судочинство; кримінальне провадження; діяльність прокурора.

В статье исследуется вопрос о сущности функциональной структуры уголовно-процессуальной деятельности прокурора, на основании анализа соответствующих норм уголовного процессуального законодательства Украины рассмотрено содержание и значение функций прокурора, обеспечивающих выполнение задач уголовного судопроизводства.

Ключевые слова: прокурор; функции; уголовное судопроизводство; уголовное производство, деятельность прокурора.

This paper examines the question of the nature and the functional structure of the criminal procedural activities prosecutor, On the basis of the relevant rules of criminal procedure law of Ukraine discussed the content and meaning of the functions of the prosecutor to ensure the tasks of criminal justice.

Key words: attorney, functions, Criminal Justice, criminal proceedings, the activities of the prosecutor.

Постановка проблеми. В умовах дії нового КПК України 2012 року та розробки проекту нового Закону України "Про прокуратуру" важливим є формування праворозуміння управників сутності та функціональної структури

кримінально-процесуальної діяльності прокурора, що сприятиме удосконаленню його діяльності як суб'єкта кримінального процесу, так і інших учасників кримінального процесу при виконанні завдань кримінального судочинства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми визначення сутності та функціональної структури кримінально-процесуальної діяльності прокурора були предметом дослідження у працях таких правників як Ю.П. Алєніна, О.М. Бандурки, В. Д. Бринцева, В.Г. Гончаренка, В.О. Гринюка, Ю.М. Грошевого, В.С. Зеленецького, О.В. Капліної, М.Й. Курочки, Л.М. Лобойка, О.Р. Михайленка, В.Т. Нора, М.А. Погорецького, М.В. Руденко, Г.П. Середи, В.М. Тертишника, О.Г. Шило, М.Є. Шумила, М.К. Якимчука та інших.

Метою статті дослідження питання щодо сутності та функціональної структури кримінально-процесуальної діяльності прокурора,

Виклад основного матеріалу. Кримінально-процесуальна діяльність прокурора змістовно охоплює такі конституційні функції органів прокуратури, як підтримання державного обвинувачення; нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативну-розшукову діяльність, дізнання і досудове слідство; нагляд за виконанням судових рішень у кримінальних провадженнях.

Загальноприйнятим у доктрині є розуміння кримінально-процесуальної діяльності як врегульованої законом діяльності органів розслідування, прокурора та суду, спрямованої на виконання завдань кримінального процесу [1, с. 4; 2, с. 44; 3, с. 5]. Кожен із зазначених органів, виконуючи свої обов'язки, діє в установленому законом процесуальному порядку. При цьому всі їхні дії виконуються в межах певної процесуальної форми.

З огляду на викладене виокремлюються такі обов'язкові ознаки кримінально-процесуальної діяльності: 1) за своєю правовою природою вона є виключно державною; 2) здійснюється вона лише спеціально уповноваженими законом органами, рішення яких є обов'язковими для виконання всіма фізичними та юридичними особами; 3) має законодавчо визначену процесуальну форму; 4) охоплює всі дії та рішення у кримінальній справі.

Кримінально-процесуальна діяльність має свої функціональні напрями, які хоча логічно й взаємопов'язані та взаємообумовлені, але в той же час не тотожні. У науковій літературі зазначені напрями називають кримінально-процесуальними функціями [4].

Концепція поділу процесуальних функцій – це вчення про обумовленість системності та цілісності кримінально-процесуальної діяльності, існування у кримінальному процесі трьох основних функцій його учасників. До них відносять: 1) кримінальне переслідування або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення; 2) захист від такого обвинувачення; 3) вирішення справи [5, с. 12].

Це означає, що проблема процесуального положення прокурора в кримінальному судочинстві взаємопов'язана з концепцією розподілу саме цих процесуальних функцій.

«Функція», як наукова категорія, досить послідовно і повно досліджена в загальній теорії держави і права, в науці кримінального процесу і в теорії прокурорської діяльності. В кримінальній процесуальній науці використовується термін «кримінальна процесуальна функція». Разом з тим, як відзначалося вище, до цього часу не склалося єдиного підходу ні до її визначення, ні до кількості і змісту кримінальних процесуальних функцій прокурора у досудовому розслідуванні. Переважна більшість вчених правознавців під «кримінальною процесуальною функцією» (в тім числі і прокурора) розуміють окремі напрями кримінальної процесуальної діяльності компетентного органу по виконанню завдань кримінального провадження (процесу) [6, с. 5].

Поняття «функція» має декілька значень: як елемент управлінської або виконавчої діяльності, певний напрям роботи; фізіологічна діяльність живого організму; математичне – як величина, що змінюється за певних умов, і т. ін. Термін «функція» розглядається як похідний від латинської *function* — виконання. Ось чому в даному разі слід посилається на Великий тлумачний словник сучасної української мови, відповідно до якого «функція» тлумачиться як «робота кого-, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось; призначення, роль чого-небудь» [7, с. 1335].

Ускладнення розкриття сутності цього поняття, зумовлене наявністю лише в одній науці з проблем управління понад двадцятьма інтерпретаціями терміна «функція». Тому немає необхідності наводити перелік висловлювань учених, представників різних наук, в яких надано свою інтерпретацію вказаного терміна, оскільки у кожній науці поняття «функція» повинно відображати специфіку певної галузі знань.

Функції обвинувачення, захисту і вирішення справи – самостійні, відокремлені одна від одної й розподілені між їх носіями: відповідно прокурором (потерпілим), захисником, обвинуваченим та судом. Їх наявність згідно з концепцією покликана забезпечувати досягнення цілей і завдань кримінального процесу.

Слід зазначити, що кримінально-процесуальний закон визначає завданнями суду, прокурора, слідчого й органу дізнання швидке та повне розкриття злочинів, викриття винних і забезпечення правильного застосування закону для того, щоб кожен, хто вчинив злочин, був притягнутий до кримінальної відповідальності та був підданий справедливому покаранню, і жоден із невинуватих не був притягнутий до кримінальної відповідальності. В цілому це можна назвати встановленням матеріальної істини у конкретній кримінальній справі [8, с. 18].

У практичній наглядній діяльності прокурора в кримінальному процесі можуть бути виділені наступні два аспекти. По-перше, це нагляд за законністю проведення ОРД, дізнання та досудового слідства. По-друге, – організаційне й процесуальне забезпечення цілеспрямованості та активності досудового провадження. Ці два аспекти нерозривно взаємопов'язані. Прокурор, беручи участь у судовому засіданні, зобов'язаний звертати увагу суду на дослідження не лише обвинувальних доказів, а й тих доказів, що виправдовують підсудного, або нововиявлених обставин, які можуть поставити обвинувачення під сумнів [9, с. 37].

Отже, з точки зоручастини науковців, прокурор в кримінальному процесі, здійснюючи нагляд за законністю, сприяє встановленню істини у справі та винесенню судом законного та обґрунтованого вироку.

Науковий інтерес становить точка зору юристів часів Російської Імперії щодо повноважень прокурора на досудовому слідстві. Так, професор І.Г. Щегловитов, оцінюючи судово-правову реформу 1864 року, висловлював думку, що участь прокуратури на попередньому слідстві як органу правозахисту не витримує жодної критики як з теоретичної позиції, так і практичної, оскільки ця участь призводить до фактичного панування на досудовому слідстві сторони обвинувачення, що суперечить принципу рівності сторін у змагальному процесі. Участь прокурора на досудовому слідстві допустима лише як сторони змагального процесу, оскільки на цій стадії судочинства він виступає супротивником сторони захисту. У цьому випадку досудове слідство піднімається на висоту судового дослідження істини [10, с. 11]. Ідеться про втілення принципу змагальності сторін на стадії попереднього слідства.

Цей принцип, незважаючи на його абсолютну юридичну чистоту, так і не втілений повністю в реальне життя навіть у найбільш розвинутих демократичних країнах [11, с. 84].

Протилежний погляд на цю проблему сформулював Н. В. Муравйов, визначаючи участь прокурора в кримінальному переслідуванні як посадову процесуальну діяльність, спрямовану на розкриття злочину і викриття перед судом винуватої в ньому особи для того, щоб вона була притягнута до відповідальності. Саме в якості обвинувальної влади прокурор використовує право порушення кримінального переслідування, якщо переконається, що притягнута до слідства особа вчинила злочинне діяння. Водночас, якщо прокурор дійде висновку про необґрунтованість подальшого переслідування, то як наглядач закону він зобов'язаний його припинити. Такий «двозначний» характер прокурорської влади свідчить, що прокурор виконує два обов'язки – обвинувача і наглядача закону [12, с. 102-105]. Цей підхід, як справедливо зазначають фахівці, є найбільш близьким до сучасного [13, с. 442].

Ми вважаємо, що кримінальна процесуальна функція – це окремий напрям всієї кримінальної процесуальної діяльності (обвинувачення, захист, судовий розгляд), так і кожного суб'єкта цієї діяльності в різних стадіях кримінального провадження (процесу). Основоположні (загальнопроцесуальні) функції визначають історичний тип (модель) кримінального процесу, тобто основний спосіб вирішення конфлікту, пов'язаного зі скоєнням кримінального правопорушення (кримінального проступку чи злочину). Разом з тим, це не означає, що суб'єкти кримінального процесу виконують лише ці функції. У кожного суб'єкта кримінальної процесуальної діяльності відповідний набір конкретних функцій, за допомогою яких і відбувається реалізація ним основних (загальнопроцесуальних) функцій, що самі по собі виконуватися не можуть. Інакше кажучи, окремо взятий суб'єкт кримінальної процесуальної діяльності поряд з основною функцією кримінального провадження (процесу) одночасно виконує й інші кримінальні процесуальні функції, обумовлені його правовим становищем та конкретною стадією процесу, в якій він безпосередньо діє. Однак він позбавлений права виконувати дві із трьох основних (загальнопроцесуальних) функцій (захисту, обвинувачення, судового розгляду) (ч. 3 ст. 22 КПК України).

Системний аналіз чинного КПК України свідчить, що прокурор у початковій стадії кримінального провадження – досудовому розслідуванні, виконує наступні кримінальні процесуальні функції: нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування як кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 36 КПК України); обвинувачення підозрюваного у формі твердження про вчинення ним діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність шляхом підготовки і офіційного оформлення обвинувального акту (п. 13 ч. 2 ст. 36, ст. 291 КПК України); забезпечення прав свобод учасників процесу (ч. 2 ст. 3 Конституції України; ст. 8 КПК України). Крім того, ч. 2 ст. 26 Закону України «Про прокуратуру» визначена координаційна функція прокурора органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання і досудове слідство.

Аналіз діючого законодавства, прокурорської практики і загальних думок вчених-правознавців, що відзначаються широкою розбіжністю, дозволяє прийти до такого висновку – у досудовому розслідуванні прокурор виконує вісім кримінальних процесуальних функцій, а саме: 1) наглядову; 2) процесуального керівництва органами досудового розслідування; 3) обвинувачення у формі підготовки обвинувального акту; 4) правозахисну; 5) безпосередньої участі у розслідуванні кримінального правопорушення; 6) координаційну; 7) запобіжну (попереджувальну); 8) організаційного забезпечення.

У зв'язку з таким переліком функцій, доречно замінити діючий в теорії кримінального процесу інститут прокурорського нагляду у досудовому розслідуванні на інститут участі прокурора у досудовому розслідуванні.

Наглядова функція прокурора за додержанням законів під час проведення досудового розслідування закріплена у п. 3 ст. 121 Конституції України, ч. 2 ст. 36 КПК України та у п. 3 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру». Виділення цієї функції всамостійний напрям зумовлено наступними факторами: 1) важливістю боротьби з кримінальними правопорушеннями як найтяжчими порушеннями закону, що завдають великої, а іноді й непоправної шкоди інтересам людини, суспільства та держави; 2) важливістю недопущення можливих порушень прав, свобод із аконних інтересів людини громадянина та інших норм закону з боку державних органів, які безпосередньо проводять розслідування кримінальних правопорушень з широким застосуванням примусових засобів процесуального характеру [14, с. 260-265].

Функція обвинувачення у формі підготовки і офіційного оформлення обвинувального акту закріплена у п. 13 ч. 2 ст. 36; ст. 291 КПК України. Її сутність проявляється в покладеному на прокурора обов'язку – використовувати передбачені законом заходи для встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (кримінальний проступок, злочин), для її (особи) викриття і притягнення до кримінальної відповідальності. Зміст функції – процесуальна діяльність прокурора, направлена на ефективне використання всіх своїх повноважень для доказування винуватості підозрюваного (обвинуваченого) у вчиненні кримінального правопорушення. Межі дії функції – стадія досудового розслідування.

Функція процесуального керівництва пряме закріплена в КПК України, а визначається лише як форма прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування (ч. 2 ст. 36 КПК України).

Сутність вказаної функції проявляється у спрямуванні (направленні) прокурором діяльності органів, які проводять досудове розслідування кримінальних правопорушень на швидке, повне і неупереджене дослідження всіх обставин вчиненого правопорушення, виявлення обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують його вину та надання їм належної правової оцінки (ч. 2 ст. 9 КПК України). Зміст функції – виконання прокурором владно-розпорядчих повноважень для ефективного процесуального керівництва органами, які проводять розслідування кримінальних правопорушень. Межі дії функції – стадія досудового розслідування. Ця функція чітко відображає предмет процесуального керівництва – процесуальну діяльність; об'єкт процесуального керівництва – виключно органи, які проводять досудове розслідування кримінальних правопорушень.

Реалізацію цієї функції можна поділити на блоки:

- розпочинає досудове розслідування;
- має повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування;
- доручає: 1) органу досудового розслідування – проведення досудового розслідування спеціально уповноваженим слідчим; 2) слідчому, органу досудового розслідування – проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій; 3) проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій – відповідним оперативним підрозділам;
- дає вказівки щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, бере участь у них, а за необхідності особисто проводить слідчі (розшукові) та процесуальні дії, призначає ревізії та перевірки в порядку, визначеному законом,
- скасовує незаконні та необґрунтовані постанови слідчих, ініціює перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого за наявності підстав для його відводу або у випадку неефективного досудового розслідування, приймає процесуальні рішення, у тому числі щодо закриття кримінального провадження та продовження строків досудового розслідування за наявності підстав;
- погоджує або відмовляє в погодженні: 1) клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій чи самостійно подає слідчому судді такі клопотання; 2) запитів органу досудового розслідування про міжнародну правову допомогу, передає кримінальне провадження або самостійно доручає органу досудового розслідування виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу або перейняття кримінального провадження, перевіряє повноту і законність проведення процесуальних дій, а також повноту, всебічність та об'єктивність розслідування в перейнятому кримінальному провадженні;
- повідомляє особі про підозру (у випадках, передбачених КПК, повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення може здійснюватись слідчим за погодженням із прокурором – ч. 4 ст. 22, ч. 2 ст. 40 КПК);
- пред'являє цивільний позов в інтересах держави та громадян, які через фізичний стан чи матеріальне становище, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність, неспроможні самостійно захистити свої права;
- затверджує чи відмовляє в затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносить зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійно складає обвинувальний акт або зазначені клопотання;
- звертається до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Відповідно до ч. 2 ст. 9 КПК прокурор зобов'язаний всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

Прокурор забезпечує проведення досудового розслідування в розумні строки (ч. 2ст. 28 КПК). Процесуальні строки –це встановлені законом або відповідно до нього прокурором, слідчим суддею або судом проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії (ч. 1 ст. 113 КПК). Будь-яка процесуальна дія або сукупність процесуальних дій під час кримінального провадження мають бути виконані без невинуватеної затримки і в будь-якому разі не пізніше граничного строку, визначеного відповідним положенням КПК (ч. 2ст. 113 КПК).

Здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва у *кримінальних провадженнях*, прокурор передусім має перевіряти виконання вимог матеріального і процесуального законів, якими врегульовано порядок, умови і підстави притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності, визначено гарантії захисту прав та законних інтересів осіб.

Правозахисна функція закріплена у ч. 2 ст. 3 Конституції України та у ст. 8 КПК України, які визначають права, свободи і законні інтереси людини і громадянина найвищою соціальною цінністю, а їх захист – загальнодержавним обов'язком, виконання якого покладається Конституцією України на всі державні органи без будь-якого винятку

Координаційна функція закріплена у ч. 2 ст. 26 Закону України «Про прокуратуру» і направлена на розроблення і проведення узгоджених дій з протидії злочинності, корупції кримінальними процесуальними правовими засобами усіх державних органів, діючих у досудовій стадії процесу – досудовому розслідуванні. Сутність функції – залучення прокурором органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання і досудове слідство до спільних, узгоджених дій у кримінальному процесі з метою протидії злочинності та корупції. Зміст функції – попередження злочинів, а в разі їх вчинення – швидке, повне і неупереджене розслідування. Межі дії функції – стадія досудового розслідування кримінальних правопорушень. Координаційна функція діє лише у кримінальній процесуальній сфері, про що прямо зазначається у ч.2 ст. 26 Закону України «Про прокуратуру», тобто коло суб'єктів, які можуть бути залучені до координаційних заходів є чітко визначене законом. Це органи, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.

Запобіжна (профілактична) функція обумовлена кримінальними правовими засобами реакції органів кримінальної юстиції (в тім числі і прокурора) на злочинність, які не можуть реалізуватися у відриві від одночасного застосування кримінологічних (профілактичних, запобіжних) заходів впливу на злочинність, бо це обов'язкові сторони одного процесу. Такий зв'язок двох ліній впливу на злочинність єоб'єктивним і нерозривним. Виконання цієї функції – загальний обов'язок всіх державних органів України і в першу чергу тих, які ведуть кримінальний процес. Сутність функції – попередження окремих видів кримінальних правопорушень та загальна і індивідуальна профілактика. Зміст функції – застосування правових засобів, наданих прокурору для попередження кримінальних правопорушень. Межі дії функції –на всіх стадіях кримінального процесу. Хоч ця функція і не закріплена в Законі України «Про прокуратуру»та у КПК України, але вона є обов'язковою, бо без встановлення усієї сукупності негативних обставин, які сприяли вчиненню кримінального правопорушення, неможливо досягти успіху у протидії кримінальним правопорушенням та й взагалі ця функція є загальнодержавною.

Функція безпосередньої участі прокурора в розслідуванні кримінального правопорушення обумовлена характером і направленістю його повноважень у досудовій стадії процесу, визначених ч. 2 ст. 36 КПК України.

Висновок. Визначені нами кримінальні процесуальні функції прокурора у досудовому розслідуванні прямо чи опосередковано витікають з мети і завдань як досудового розслідування так і з мети і завдань всього кримінального провадження. Через функції розкриваються зміст і структура діяльності прокурора у досудовій стадії кримінального провадження. Вони обумовлені метою і завданнями, що стоять перед прокурором у досудовому розслідуванні. Зазначені функції визначають характер і зміст кримінальних процесуальних повноважень прокурора, закріплених ст. 36 КПК України. Ці повноваження свідчать про нерівнозначність означених функцій і вимагають їх класифікації. При цьому ключовим тут є визначення чіткого критерію такої класифікації, бо від підстави класифікації залежить не тільки загальна кількість функцій, але й їх назва, характер, зміст та обсяг.

Список використаних джерел

1. Шуба В. *Прокуратура не повинна стояти осторонь проблем держави і суспільства* / В. Шуба // *Прокуратура. Людина. Держава.* - 2005. – № 8. - С. 3-7.
2. Михаловская И.Б. *Цели, функции и принципы российского Головного судопроизводства (уголовно-процессуальная форма)* / Михаловская И. Б. – М. : Проспект, 2003. – С.42-48.
3. Доля Е.А. *Уголовно-процессуальная форма и содержание уголовно-процессуальной деятельности* / Е.А.Доля // *Законность.* – 2009. – №10. –С. 3-8.
4. Нажимов В.П. *Типы, формы и виды уголовного процесса* / В.П.Нажимов. - Калининград : КГУ, 1977.-94 с.
5. Мотовиловкер Я.О. *Основные уголовно-процессуальные функции [Текст]* / Я. О. Мотовиловкер. – Ярославль : ЯГУ,1976. – 94с.
6. Ларин А. М. *Расследование по уголовному делу: процессуальные функции* / А. М. Ларин. – М.: «Юрид. лит.», 1986. – 216 с.

7. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – Київ, Ірпінь. – Перун, 2005. – 1728 с.
8. Козьяков І.М. Прокурорський нагляді відомчий контроль за законністю оперативно-розшукової діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій, прокуратура та адвокатура» / І.М. Козьяков. – Х. : НЮА Уім. Ярослава Мудрого, 2001. – 24 с.
9. Баулін О.В. Співвідношення дізнання й ОРД / О.В. Баулін, Н.В. Матвійчук, Є.М. Моїсєєв // Науковий вісник Академії внутрішніх справ України. – 2002. – № 3. – С. 106-115.
10. Щегловитов І.Г. Прокуратура на предварительном следствии [Текст] / І.Г. Щегловитов // Дореволюционные юристы опрокуратуре. – Санкт-Петербург, 2001. – С. 183-196.
11. Семухина О. Б. Типология уголовного процесса англо-американской и романо-германской правовых систем / О.Б. Семухина – Томск : Изд-во НТЛ, 2002. – 94 с.
12. Муравьев Н.В. Общие основания прокурорской деятельности по уголовным делам [Текст] / Н.В. Муравьев // Дореволюционные юристы опрокуратуре. – Санкт-Петербург, 2001. – С. 102-129.
13. Якимчук М. К. Наукові засади управління в органах прокуратури України [Текст] : Навч. посіб. / М. К. Якимчук. – Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2002. – 391 с.
14. Шумський П.В. Прокуратура України: навч. посібник / П.В. Шумський. – К.: Вентурі, 1998. – 336 с.

УДК 343

П.В. Жовтан

суддя

Комінтернівського районного суду

Одеської області

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДОКАЗУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В статті досліджується питання щодо сутності доказу як фундаментальної категорії в кримінальному процесі. На основі аналізу наукових джерел розглянуто підходи щодо розуміння поняття доказу та їх процесуальних джерел в кримінальному процесі.

Ключові слова: доказ; кримінальний процес; факти; фактичні дані; джерело доказів.

В статье исследуется вопрос о сущности доказательства как фундаментальной категории в уголовном процессе. На основе анализа научных источников рассмотрены подходы к пониманию понятия доказательства и их процессуальных источников в уголовном процессе.

Ключевые слова: доказательство, уголовный процесс; факты; фактические данные; источник доказательств.

This paper examines the question of the nature of proof as fundamental categories of records. Based on the analysis of scientific sources the approaches to the understanding of the concept of evidence and procedural sources of records.

Key words: evidence, criminal procedure, evidence, evidence, sources of evidence.

Постановка проблеми. Доказ є фундаментальною категорією кримінального процесу як науки, так і практичної діяльності сторін та суду. Проте до сьогодні щодо визначення його поняття немає єдності думок, що негативно впливає на виконання завдань кримінального судочинства й актуалізує питання щодо формування його визначення, яке б відповідало гносеологічним і правовим засадам доказового права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на це проблеми щодо визначення поняття доказу в кримінальному процесі були предметом дослідження у наукових працях таких правників як В.Д. Арсєнєва, А.Р. Белкіна, Р. С. Белкіна, Ю. М. Грошевого, В. І. Зажицького, О. О. Ейсмана, Л. М. Карнєєвої, Н. М. Кіпніса, Р. В. Костенка, В. А. Лазаревої, П. А. Лупинської, Г. М. Миньковського, І. Б. Михайловської, Я. О. Мотовиловкера, С. В. Некрасова, В. Т. Нора, Ю. К. Орлова, М. А. Погорєцького, Г. М. Рєзніка, Д.Б. Сергєєвої, М. С. Строговича, О. І. Трусова, Л.Д. Удалової, С. А. Шейфера, М. Є. Шумили та інших. Водночас питання щодо визначення поняття доказу продовжує залишатися дискусійним і на сьогодні.

Метою даної статті є дослідження питання щодо сутності доказу як фундаментальної категорії в кримінальному процесі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз результатів практики свідчить, що 28 % оперативних працівників, 32 % слідчих, 33 % прокурорів, 30,3 % слідчих прокуратури та 38 % суддів вважають, що доказами є єдність фактичних даних та їх джерел; 16 % оперативних працівників, 18 % слідчих, 22,8 % прокурорів, 18,2 % слідчих прокуратури та 16 % суддів вважають такими лише фактичні дані (відомості про факти); 31,9 % оперативних працівників, 36 %